

TONKE DRAGT
DE BLAUWE
MAANSTEEN

LEOPOLD / AMSTERDAM

EERSTE DEEL

MAGOGGELTJE

BEGIN

Over de magie van de Blauwe Maan

Toen Joost klein was, zei hij eens tegen zijn grootmoeder: 'Ik wil vliegen, als een vogel.' Zijn grootmoeder antwoordde: 'Wacht tot de maan blauw is.'

Op een nacht was de maan blauw, en de volgende morgen lag er een ei in de tuin, en uit het ei kwam een vogel die groeide en groeide. Het was een vuurvogel, sterk genoeg om Joost op zijn rug te dragen. Zo kon Joost vliegen, zelfs naar de maan toen die weer een keer blauw was (en dat gebeurt niet vaak) en met zijn vriend de vuurvogel ging hij op zoek naar een ster.

Maar de vuurvogel kon niet bij hem blijven; hij moest terug naar zijn eigen warme land, waar alle vuurvogels wonen. Zo verdween Joosts vuurvogel, maar bij hun afscheid gaf hij Joost een veer uit zijn staart. En de maan kon altijd wéér blauw worden, en dan gebeurde er iets bijzonders. Joost beleefde heel veel; hij had een fijn, avontuurlijk leven.

Dat was toen hij nog klein was, en ook toen hij een beetje groter werd, maar de tijd gaat voorbij en niets blijft hetzelfde...

De maan wordt nooit meer blauw

Toen Joost een jaar of tien was, werd hij geplaagd door de jongens in zijn klas. Vroeger had hij veel beleefd en veel gedurfd, maar nu was hij niet dapper meer. Bovendien was hij altijd alléén tegen velen. Soms zette hij zich schrap, maar meestal liep hij hard weg, de straten door van het dorp waar hij naar school ging. Hij rende naar zijn huis, halverwege tussen het dorp en het bos – een veilige haven.

Maar hij was er niet zo gelukkig als toen hij klein was. Zijn grootmoeder zat te lezen of te breien en de dikke poes lag te slapen voor de haard... gezellig, maar ook een beetje saai. Dan ging hij naar zijn eigen kamer om zijn huiswerk te maken. Dat zéi hij; meestal deed hij haast niets. Hij zuchtte en droomde weg boven zijn boeken. Waarom was alles zo anders dan vroeger?

Vroeger zou hij nooit zijn weggerend! Vroeger had hij veel vrienden, de wonderlijkste wezens waren erbij geweest. Waarom nu niet meer? Alleen Grietje van de boerderij dichtbij was aardig tegen hem, maar zij zat een klas lager. Waarom werd zijn leven verpest door Jan, Piet en Klaas, en al die anderen op school? Joost voelde zich eenzaam; hij verlangde naar een vriend.

In de middagpauze bleven veel kinderen bij de school. Ze speelden op het schoolplein blindemannetje, krijgertje, het roversspel. Joost deed nooit meer mee en op een dag hadden Jan, Piet en Klaas een lied over hem gemaakt. Heel hard zongen ze:

*Joostje, Joostje,
Stop hem in een doosje.
ABC
Hij doet niet mee!’*

Waarom is de maan nooit meer blauw??

Wie is de Maagsgeliefde?

X. v. Raat

Alle jongens zongen het na, ze brulden: 'ABC, Joostje doet niet mee!'

'Ik wil niet eens meedoen,' zei Joost.

'O nee?' riep Jan spottend. 'Je gaat zeker liever wandelen met je oma.'

'Nee!' riep Piet. 'Hij leert toveren in het bos.'

'Pas maar op,' zei Klaas tegen Piet. 'Straks stuurt hij een tijger op je af!'

Joost dacht: Waarom heb ik ze ooit over mijn avonturen verteld? Waarom zijn de jongens zo anders dan mijn vroegere vrienden? Hij dacht er niet aan dat hij zélf anders was. Iedereen verandert als hij ouder wordt. Bovendien was Joost ook echt een beetje anders. Hij woonde niet in het dorp, zoals de meeste kinderen uit zijn klas. Hij had geen ouders, zoals bijna iedereen. Hij groeide op bij zijn grootmoeder, die volgens veel mensen eigenaardig was.

'Joosts grootmoeder is een ouwe heks,' zei Jan.

Maar Klaas, de kleinzoon van de directeur, geloofde die onzin niet. 'Een heks?' zei hij. 'Dat is dom bijgeloof!'

'Nou, ze ziet eruit als een heks,' vond Jan. 'Ze draagt vaak een punthoed, en...'

'Ach, ze is gewoon gek,' zei Klaas. 'Net als Joost.'

'Joost is een leugenaar!' zei Jan. 'Hij zegt dat hij een veer heeft die licht geeft in het donker, en een stok met tovertekens erin. En hij heeft ook verteld dat hij op een vogel naar de maan is gevlogen... Loop naar de maan, zei ik, of geef toe dat je liegt. Maar dat deed-ie niet – toegeven, bedoel ik.'

Dáár zat de moeilijkheid! Joost was niet erg dapper, maar hij vertikte het toe te geven dat hij een leugenaar was. Jan, Piet en Klaas konden dat niet uitstaan. Nu en dan stapten ze op hem af met een grijns.

'Hé Joost, mag ik je toverveertje zien?'

'Heeft je oma je mooie sprookjes verteld?'

Dan kreeg Joost een kleur en zei: 'Dat gaat je niets aan.' Hij zei nooit: 'Ach, ik verzon maar wat, gewoon voor de grap.'

Daarom gingen de jongens door met plagen. Héél diep in hun hart waren ze er niet zo zeker van dat zijn verhalen leugens waren. Een angstige gedachte! Dus plaagden ze hem nog erger.

Het vreemdste van alles was dit: Joost geloofde zijn eigen avonturen niet meer! Dat Pijl de poes in een tijger kon veranderen? Dat Orm, een tovenaars, in het grote bos woonde? Dat er een vuurvogel op het dak van zijn huis had gezeten? Dat alles leek een droom. Misschien heeft oma me vroeger sprookjes verteld, dacht hij. Wat zei ze ook alweer? *Als de maan blauw is, gebeurt er iets bijzonders.* Nu zegt ze dat nooit meer. En er gebeurt nooit meer iets leuks...

Op een avond keek hij naar buiten door zijn slaapkamer- raam. 'Alsjeblieft,' zei hij tegen de wereld. 'Alsjeblieft,' zei hij tegen de lucht. 'Laat de maan nog één keer blauw worden!'

Dat was op een zaterdagavond. Die nacht bedekten donkere wolken de hele hemel, en de maan (als die er was) was niet te zien.

Een donkere zondag

De volgende dag, op zondag, regende het zó dat Joost niet naar buiten kon. De hele ochtend liep hij zich te vervelen. ‘Maartse buien,’ zei zijn grootmoeder. ‘Zou je nu eindelijk niet eens wat gaan doen?’

Maar Joost had nergens zin in.

‘Oma,’ vroeg hij, ‘je hebt toch een hoed met sterren erop? Waarom draag je die nooit meer?’

‘Ach jongen, hoeden met sterren zijn uit de mode.’

En ik heb een van die sterren zelf voor jou gehaald, dacht Joost boos. Een échte ster... ach nee, onzin, fantasie!

‘Blijf toch niet zo rondhangen,’ zei zijn grootmoeder. ‘Ga je kamer maar eens opruimen.’

Joost ging naar boven; zijn humeur was even slecht als het weer.

Pijl de poes lag op zijn bed; hij snorde even toen Joost hem aaide. ‘Wat ben je dik, Pijl, en lui. Waarom praat je niet met me, zoals vroeger?’

De kat gaf geen antwoord en Joost dacht met een zucht: Ach, ook dat was mijn eigen fantasie.

Hij haalde zijn planken en kasten leeg en gooide alles op de grond. Wat een rommel! Hij stapelde zijn boeken op elkaar en gooide oude tekeningen in de prullenbak. Hij deed zijn knikkers in één doos en sorteerde zijn kleurkrijtjes in een andere.

Toen vond hij de vuurvogelveer die hij eens als zijn grootste schat had beschouwd. Dit verfromfaaide doffe ding? Hij snoof. Toch gooide hij de veer niet weg; hij legde hem voorzichtig op zijn krijtjes. En onder in de klerenkast lag een stok; de steel van oma’s oude bezem... Vroeger had die toverkracht gehad en Joost had de stok bewaard toen oma de bezem weggooide. Er waren geheimzinnige tekens in gekerfd, en een J... Dat had

hij zelf gedaan. In gedachten hoorde hij Jan, Piet en Klaas schelden: 'Jouw oma is een heks!'

Hij pakte de oude stok beet. In elk geval goed om die ellendelingen mee op hun hoofd te slaan!

Plotseling omklemde hij de stok steviger. Pijl de poes was van het bed op de vensterbank gesprongen. Hij kromde zijn rug en blies. Al zijn haren stonden overeind en zijn zwaaiende staart was wel tweemaal zo dik.

'Pijl!' riep Joost. 'Wat heb je? Wat is er?'

Hij sprong op en keek met de kat uit het raam. Het regende nog steeds en het werd al donker.

Voor het gesloten hek van de tuin stond iemand: een gedrongen gedaante met een grote hoed en een donkere jas. Hij stond onbeweeglijk naar het huis te kijken. Joost kon zijn gezicht niet zien, en toch voelde hij een rilling langs zijn rug-gengraat gaan. Hij legde een hand op Pijls rug en voelde dat de kat beefde.

Hij spande zich in om die roerloze figuur beter te onderscheiden. Niet dat het hielp. Waarom stond die persoon daar?

De gedaante bewoog zich – hij hief een arm op, alsof hij wenkte. Toen draaide hij zich om, liep weg en was ineens verdwenen.

Pijl sprong van de vensterbank, ging weer op het bed zitten en begon zich te likken. Joost deed snel en slordig al zijn spullen weer in hun kasten. Alleen de stok zette hij naast zijn bed. Kinderachtig misschien, maar dat gaf hem een veilig gevoel.

Hij ging naar beneden, waar zijn grootmoeder bezig was de tafel te dekken.

‘t Is donker vandaag,’ zei ze. ‘We zullen de lampen aansteken.’ Toen ze dat had gedaan, ging ze kijken of alles goed was afgesloten – iets dat ze anders pas na het eten deed. ‘We sluiten de duisternis buiten,’ zei ze. ‘Waar is Pijl?’

‘Op mijn bed. O nee, daar komt hij aan, het is etenstijd.’

Het eten was op zondag altijd extra lekker, maar deze keer smaakte het Joost niet zo goed als anders. Ook grootmoeder at weinig.

‘Is er iets, oma?’ vroeg Joost.

‘Nee, niets,’ zei ze. ‘Wat zou er zijn...?’ Ze hield op met praten.

Buiten klonken geluiden: het hek dat openging, voetstappen op het tuinpadje... en daarna werd er zacht op de deur

getikt. Joost en zijn grootmoeder zaten doodstil, anders hadden ze het misschien niet eens gehoord.

‘Wie zou dat zijn?’ fluisterde Joost. ‘Zal ik... opendoen?’

‘Nee,’ zei grootmoeder. ‘De lampen branden en we laten de duisternis niet binnen.’

Joost was opgelucht, maar ook verbaasd. Zijn grootmoeder was anders juist erg gastvrij.

Weer werd er geklopt.

Ze stond op en zei: ‘Ik zal even kijken wie het is. Nee, Joost, blijf zitten en eet je bord leeg.’ Ze liep weg om door het raampje in de voordeur te kijken.

Joost bleef aan de tafel zitten. Plotseling had hij het gevoel dat het huis omringd was door donkere gedaanten, omsingeld door zwarte schimmen. Hij verbeelde zich dat hij ze hoorde lispelen en fluisteren. En op de stoep voor de voordeur stond hun aanvoerder...

‘Er is niemand,’ zei zijn grootmoeder. Ze was onverwacht weer binnengekomen.

‘Niemand?’ herhaalde Joost met bevende stem. Hij merkte dat Pijl weer een erg dikke staart had.

‘Niemand dan de donkere avond en zwarte schaduwen,’ zei zijn grootmoeder. ‘En daarbij misschien vreemde gedachten aan grote en angstige avonturen... Heb je genoeg gegeten?’

Dan zal ik afwassen. Nee, je hoeft niet te helpen, maak jij de haard maar liever aan.'

Terwijl Joost daarmee bezig was, met naast hem Pijl die toekeek, dacht hij: Wat een vreemde avond is dit. Was er écht niemand? Ik geloof het niet. Wie weet staat hij nog op de stoep. Maar hij ging niet kijken of het zo was.

Even later zat hij op zijn gemak voor de brandende haard. Oma zat vlak bij hem te breien; Pijl lag tussen hen in. Joost wilde van alles vragen, maar hij zweeg. Ze zaten zo gezellig, zo warm en veilig. Hoewel het zondagavond was, leek de maandag ver weg. (Die akelige maandag, nooit 'blauwe' maandag.)

In de vlammen van het vuur kon Joost van alles zien: er bewogen donkere wezentjes, salamanders en kleine draakjes... 'Kijk,' zei hij hardop, 'nu zie ik grotten en spelonken, vol vlammen en gloed.'

Het tikken van de breinaalden hield op. 'Grotten en spelonken,' herhaalde oma. 'Hoe kom je daar nu bij, Joost? Dit vuur geeft licht, gevoed door hout van hoge bomen. De rook gaat door de schoorsteen naar boven, niet omlaag. Licht! Hoe kun je dan denken aan onderaardse dingen?'

'Dat ging gewoon vanzelf,' zei Joost. 'Ik zag vuur dat brandt onder vulkanen, ik zag onderaardse rivieren van gesmolten metaal. Gek, de vlammen doen me denken aan allerlei dingen: aan de gloed van edelstenen, aan lichtgevende draken, aan...'

Hij zweeg. Hij kreeg plotseling het gevoel dat hij iemand anders napraatte, iemand die onbekend en onzichtbaar was. Toch zag hij alles duidelijk: de onderaardse spelonken, de vlammen, de schitterende edelstenen... Hij kneep zijn ogen dicht. Maar nog steeds zag hij grotten en spelonken, diep onder de aarde, nu in vage schemering. Hij zag grillige vormen van rotspunten en boomwortels... ze veranderden van vorm en leken op wormen en spinnen... op grijpende klauwen... Toen werd alles zwart.

Gelukkig maar! Hij deed zijn ogen open en ging rechtop zitten. Hij merkte dat zijn grootmoeder nog steeds doordringend naar hem keek. Hij had het gevoel dat ze zijn gedachten niet goed vond, al zei ze niets. Na een poosje begon ze weer te breien.

Hij aaide de poes en keek naar de zilvergrijze draad.

‘Dit wordt een trui voor jou, Joost. Ik denk dat je die gauw nodig zult hebben.’

‘Maar de winter is voorbij!’

‘Het is geen wintertrui, Joost. Wacht tot-ie af is.’ De breinaalden tikten verder.

Joost keek weer naar het vuur, nu vol rust en vrede. Pijl rekte zich uit en spon luid.

‘Ik vind dat je maar eens naar bed moet gaan,’ zei grootmoeder. ‘Sta op, Joost, en hou altijd je hoofd omhoog.’

Joost kwam overeind. ‘Oma—’

‘Kijk niet zo verbaasd!’ viel ze hem in de rede. ‘En wees geduldig. Eens zul je weten wat ik weet, maar niet nu! Nu moet je naar bed. De maan kan ook blauw zijn zonder dat iemand het ziet. Welterusten!’

Joost ging naar boven. Voor hij de gordijnen dichtdeed, keek hij even naar buiten. Het was pikkedonker; niets te zien.

Ik kan vast niet slapen, dacht hij, terwijl hij even keek naar de stok naast zijn bed.

Maar zijn ogen vielen dicht zodra hij onder de dekens lag. Hij merkte niet eens dat Pijl op zijn bed sprong en zich in elkaar rolde op het voeteneind.

Beneden zat zijn grootmoeder nog lang bij het vuur te breien. Een vreemd, ingewikkeld patroon. Het zachte getik van de pennen hield pas op toen buiten de duisternis begon op te trekken.

Een blauwe maandag

De volgende morgen was het nog steeds somber en nat. Weggedoken in zijn regencap liep Joost naar school. Het was een halfuur lopen, maar deze keer was hij er vlugger omdat hij het laatste eindje reed. Vlak bij het dorp kwam de kar van boer Jochem hem achterop. Hij bracht zijn dochter Grietje naar school en vroeg Joost of hij mee wilde rijden.

Grietje was een jaar jonger dan Joost, ze had een lief gezicht en mooi blond haar. Ze zag een beetje bleek, want ze was pas ziek geweest. Joost zat naast haar in de kar en dacht: Vroeger speelden we zo vaak samen, nu zien we elkaar haast nooit, behalve op school... Maar hij zei niets. En toen ze bij school gekomen waren, liepen ze allebei gauw naar hun eigen klas.

In de loop van de dag trokken de wolken weg en in de middagpauze scheen een stralende zon op de natte speelplaats. Veel kinderen gingen naar huis om te eten, maar er waren er een heleboel die op school bleven. Zij hadden brood bij zich, of kochten het bij de vader van Jan, die bakker was en om twaalf uur altijd even bij de school kwam. Jan had vaak verse broodjes en soms gaf hij er een paar aan zijn vrienden. Joost was daar nooit bij.

Toen de kinderen hun brood ophadden, speelden ze op het schoolplein – het spel dat ze al een paar dagen deden. De meisjes waren ermee begonnen en nu deden de jongens ook mee. Alleen Joost stond ernaar te kijken. Hij deed alsof dat hem niet schelen kon en at langzaam de boterham op die hij met opzet had bewaard. De kinderen gaven elkaar een hand en vormden een lange rij. Eén stond er tegenover: het was

